

RELAȚIILE DINTRE POLONIA ȘI MOLDOVA

TENDINȚE ÎN DEZVOLTAREA DIALOGULUI ȘI COOPERĂRII POLITICO-MILITARE

WARSAW ENTERPRISE INSTITUTE

RELATIILE DINTRE POLONIA ȘI MOLDOVA

**TENDINȚE ÎN DEZVOLTAREA DIALOGULUI ȘI
COOPERĂRII POLITICO-MILITARE**

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

**Zadanie publiczne finansowane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP
w konkursie „Dyplomacja Publiczna 2024”**

Publicația exprimă numai punctul de vedere al autorului și nu poate fi asimilată cu poziția oficială
a Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polone.

VARȘOVIA, OCTOMBRIE 2024

Tabel de conținut:

Introducere	4
O scurtă retrospectivă a cooperării bilaterale dintre Republica Moldova și Polonia	5
Orientările politicii de securitate și cooperarea politico-militară a statelor în contextul războiului Rusiei împotriva Ucrainei	7
O nouă etapă în dezvoltarea industriei militare poloneze	8
Republica Moldova în regândirea abordărilor privind securitatea națională	9
Consolidarea cooperării între state în contextul identificării potențialelor amenințări la adresa securității, stabilității și păcii	11
Concluzii	15

Introducere

În relațiile bilaterale dintre Republica Moldova și Polonia, în condițiile actuale, se conturează tot mai clar noi tendințe în dezvoltarea dialogului și cooperării politico-militare. Aceasta se datorează unui șir de factori externi și interni, care au devenit determinanți în căutarea de către state a modalităților optime de menținere a securității naționale pe fundalul unei situații regionale extrem de turbulente, ca urmare a războiului Rusiei împotriva Ucrainei. În consecință, gama domeniilor de interacțiune în cooperarea moldo-poloneză se extinde, deplasând accentul de la domeniile de cooperare stabilite la activarea dialogului militar-industrial, asistența poloneză în reformarea sectorului de apărare al Republicii Moldova, modernizarea forțelor armate

și instruirea personalului militar. În același timp, Polonia însăși dezvoltă potențialul complexului militar de apărare, oferă asistență militară Ucrainei și încearcă să își diversifice cât mai mult posibil portofoliile de producție militară. Toate acestea au loc în contextul unei cereri tot mai mari de echipamente militare și muniție în întreaga Europă. Conform previziunilor analiștilor, este probabil ca această tendință să continue pe termen mediu. Acest lucru oferă Poloniei stimulente suplimentare pentru a-și moderniza industria militară în cel mai scurt timp posibil, pentru a oferi asistență statelor din regiune, pentru a-și promova agenda europeană și, astfel, pentru a apropia și mai mult terenul comun de pe flancul estic.

O scurtă retrospectivă a cooperării bilaterale dintre Republica Moldova și Polonia

De la stabilirea relațiilor diplomatice dintre Republica Moldova și Polonia, la 14 iulie 1992, dialogul politic dintre cele două state s-a dezvoltat constant, având întotdeauna un caracter prietenos, deși nu a fost deosebit de dinamic și intens. În prezent, acesta se caracterizează prin constructivitate și este foarte productiv, însă potențialul relațiilor bilaterale nu este pe deplin valorificat, fapt care este deseori criticat de experții și analiștii politici. În același timp, timp de peste trei decenii de cooperare comună, statele au reușit să acumuleze o bază documentară și juridică solidă – mai mult de 43 de tratate bilaterale¹ care reglementează diferite sfere de activitate într-o gamă largă de domenii.

Polonia este un partener de importanță strategică pentru Republica Moldova, în special în contextul aspirațiilor sale europene. Aceasta este principala condiție prealabilă pentru intensificarea dialogului politic și a schimburilor frecvente de vizite bilaterale și contacte la nivel înalt între părți. Relațiile interparlamentare se dezvoltă intens, inclusiv în cadrul Adunării Parlamentare², Polono-Moldovenești, un organism consultativ înființat în 2011 pentru a dezvolta puncte de vedere comune privind proiectele reciproc avantajoase și punerea lor în aplicare. De asemenea, autoritățile poloneze oferă asistență multifacetată în reforma structurilor administrative și a economiei Republicii Moldova, precum și asistență intensivă în dezvoltarea agriculturii.

Programul de ajutor polonez, care a devenit parte a politicii externe a acestui stat, a fost

în ultimul deceniu un instrument intenționat în apropierea relațiilor nu doar dintre Polonia și Moldova, ci și dintre alte state din regiune. În ciuda complexității situației politice interne din Republica Moldova și a unei politici foarte inconsecvente în promovarea unui vector pro-european, grevată de tendințe distructive în peisajul politic intern, Polonia a urmat un curs foarte consecvent în direcția apropierii relațiilor bilaterale, promovând inițiative de cooperare și asistență pentru dezvoltare. Aceasta a dat rezultate pozitive și a permis o intensificare a dialogului politic și a interacțiunii în materie de securitate, în special prin inițiative poloneze privind gestionarea frontierelor, prevenirea criminalității și securitatea publică. Cooperarea comercială și economică bilaterală dintre cele două state s-a extins semnificativ. Cu asistența Poloniei, climatul de afaceri și de investiții din Moldova s-a îmbunătățit, iar cooperarea dintre părți în domeniile cultural și educațional s-a intensificat. Una dintre ultimele evoluții în dialogul politic dintre cele două state a fost vizita premierului polonez Donald Tusk la Chișinău în luna septembrie a acestui an, eveniment important în consolidarea relațiilor bilaterale dintre state și a solidarității dintre părți, mai ales în contextul susținerii Poloniei în promovarea parcursului european al Republicii Moldova. Polonia are o experiență bogată în procesul de integrare europeană și consideră că acesta este singura cale de stabilizare a regiunii și de consolidare a democrației. După ce a făcut o alegere istorică prin aderarea la UE acum două decenii, Polonia consideră integrarea europeană drept un proiect național

¹ Republica Polonă. *Cadru Juridic Bilateral*, <https://mfa.gov.md/ro/content/republica-polona-0>.

² *Polonia în Republica Moldova*, www.gov.pl/web/republicamoldova/moldova.

capabil să schimbe radical viața cetățenilor moldoveni, pe lângă componenta politică. În contextul actual de tensiuni geopolitice și vulnerabilitate internă, este necesară o abordare unitară și fermitate față de viitorul european. Aceasta este singura modalitate de a depăși problemele legate de încercările de subminare a cursului european venite din partea Rusiei, care face tot posibilul pentru a-și menține influența în regiune.

În ultimii ani, temele de discuție între parlamentarii moldoveni și polonezi au fost problemele de securitate, care au devenit una dintre cele mai actuale pe agenda bilaterală în contextul războiului Rusiei împotriva Ucrainei, precum și cooperarea mai strânsă în sectoarele economic și energetic într-o astfel de perioadă de criză pentru întreaga regiune. Consecințele distrugerii de către Rusia a sistemului energetic ucrainean nu pot decât să afecteze problemele de aprovizionare cu energie atât a Ucrainei, cât și a Moldovei.

Partea poloneză este implicată de mult timp în stabilirea dialogului între locuitorii de pe ambele maluri ale Nistrului, încercând să contribuie la soluționarea crizei tran-

snistrene prin intensificarea măsurilor de consolidare a încrederii pe malurile drept și stâng. Polonia a fost în mod tradițional în favoarea păstrării suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova și continuă să sprijine soluționarea problemei transnistrene și reintegrarea statului. În plus, în contextul războiului din Ucraina, accentul pus anterior pe promovarea dezvoltării teritoriale și pe punerea în aplicare a proiectelor de infrastructură s-a deplasat oarecum. În pofida faptului că la 27 octombrie 1998 a fost semnat Acordul privind cooperarea militară moldo-poloneză, principala atenție în interacțiunea dintre state a fost concentrată pe cooperarea comercial-economică, extinderea paletei de produse exportate și importate, implementarea proiectelor comune în cadrul programelor poloneze de ajutor și dezvoltare. Cu toate acestea, în contextul unei situații regionale extrem de instabile și al acțiunilor agresive din partea Rusiei, relațiile politice și militare dintre state s-au intensificat. După 2022, sectorul politico-militar al interacțiunii bilaterale se referă la reforma sectorului de apărare al Republicii Moldova, modernizarea forțelor armate, consolidarea capacităților și instruirea personalului militar moldovenesc.

Orientările politicii de securitate și cooperarea politico-militară a statelor în contextul războiului Rusiei împotriva Ucrainei

Relațiile politico-militare în general au cunoscut anumite schimbări. Războiul Rusiei împotriva Ucrainei a schimbat radical liniile directoare ale politicii europene de securitate, a provocat o creștere a militarizării statelor și a coeziunii acestora în eforturile de a contracara războiul hibrid și acțiunile Kremlinului. În acest context, pozițiile Republicii Moldova și Poloniei pe probleme de securitate au cunoscut o convergență clară, dialogul politic bilateral s-a aprofundat, contactele la nivel înalt s-au extins, iar cooperarea militară s-a intensificat. S-a intensificat participarea statelor la platformele internaționale în cadrul diverselor formate și reuniuni multilaterale pentru discutarea problemelor de securitate, precum și sprijinul și asistența acordate Ucrainei. Toate acestea sunt însoțite de procese de modernizare internă în sectorul apărării. În plus, ambele state s-au confruntat cu problema aflului de refugiați ucraineni și cu căutarea unor modalități de reglementare a acestuia. Nu mai puțin gravă a fost căutarea unui efort comun pentru a depăși criza energetică foarte dificilă pentru Moldova.

Trebuie remarcat faptul că Polonia a încercat să își distanțeze industria militară de moștenirea sovietică din motive militare, politice și comerciale de la sfârșitul Războiului Rece. Cu toate acestea, unul după altul, programele de modernizare și de investiții au fost amânate, abandonate

sau pur și simplu nu au corespuns ambițiilor. Anexarea Crimeei și războiul din Donbass au fost percepute de Polonia nu doar ca o agresiune militară din partea Rusiei, ci și ca politici expansioniste care ar putea implica acțiuni militare. Ca urmare, variațiile discursului politic oficial al Poloniei s-au schimbat semnificativ și acest lucru se datorează în primul rând necesității de a schimba baza comportamentului politic internațional al Poloniei în contextul militarizării regiunii Mării Negre și al contradicțiilor tot mai mari în sfera securității în Europa. Astfel, de exemplu, dacă prioritățile politicii externe poloneze pentru perioada 2012–2016³, pe fondul principalelor direcții politice externe legate de politica europeană, cooperarea regională, necesitatea de a consolida securitatea prin relații pe termen lung cu NATO și UE, includeau construirea unor relații pragmatice cu Federația Rusă, atunci în Strategia politicii externe poloneze pentru perioada 2017–2021, documentul constată deteriorarea mediului de politică externă din jurul Poloniei după începutul conflictului prelungit din estul țării⁴.

În 2020, ca parte a Strategiei actualizate de securitate națională⁵, în mare parte ca răspuns la amenințarea crescândă din partea Rusiei, a fost lansat un program de modernizare a forțelor armate poloneze pentru a extinde capacitățile industriei poloneze de apărare. După invazia rusă la

³ *Prioritățile politicii externe poloneze 2012–2016*, www.bbn.gov.pl/download/1/9620/prpol.pdf.

⁴ Tomasz Pawluszko, *The Foreign Policy of Poland and the problem of Political Rationale*, www.researchgate.net/publication/365510767_The_Foreign_Policy_of_Poland_and_the_Problem_of_Political_Rationale.

⁵ *National Security Strategy of the Republic of Poland 2020*, www.bbn.gov.pl/ftp/dokumenty/National_Security_Strategy_of_the_Republic_of_Poland_2020.pdf.

scară largă a Ucrainei și izbucnirea războiului, orientările politicii de securitate a Poloniei au devenit foarte clare. Polonia a fost una dintre primele țări care a oferit asistență militară Ucrainei și a început să își modernizeze industria militară și să consolideze capacitatea complexului său tehnico-militar.

O nouă etapă în dezvoltarea industriei militare poloneze

Războiul Rusiei împotriva Ucrainei a schimbat multe lucruri. Una dintre consecințele acestui război a fost o creștere a cererii de echipamente militare și muniție în Europa. Acest lucru s-a reflectat și în industria militară din Polonia, datorită unei creșteri semnificative a comenzilor, atât din partea aliaților europeni care cumpărau echipamente pentru Ucraina și își refăceau propriile stocuri, cât și din partea Ucrainei însăși. Deoarece Polonia deținea stocuri de echipamente din era sovietică pe care forțele armate ucrainene s-au bazat în primele luni după invazie, din februarie 2022 Polonia a devenit unul dintre cei mai mari furnizori de arme importante pentru Ucraina. Merită subliniat în acest moment faptul că, datorită livrărilor de echipamente militare donate de Polonia încă din primele zile ale războiului, armata ucraineană a reușit să oprească cu succes înaintarea forțelor ruse și să încurajeze astfel țările occidentale să ofere sprijin politic și militar Ucrainei. Polonia a donat forțelor armate ucrainene peste trei sute de tancuri, care reprezentau 30 % din resursele armatei poloneze înainte de război, sau 72 de obuziere Krab, care reprezentau mai mult de 30 % din resursele proprii ale Poloniei (18 au fost donate, iar costurile altor 54 au fost acoperite din fonduri europene). Cererea de comenzi militare continuă să fie ridicată, deoarece multe state europe-

ne cresc cheltuielile militare ca răspuns la amenințările Rusiei.

Polonia a furnizat deja Ucrainei 44 de pachete de ajutor militar în valoare de 4 miliarde de euro și intenționează să continue să furnizeze asistență militară Ucrainei, considerând, pe bună dreptate, că numai împreună Ucraina și Polonia pot fi libere și puternice. Potrivit declarațiilor lui Zelenski și ale premierului polonez Donald Tusk: „aceasta este singura modalitate de a ne apăra de teroarea rusă și de a ne proteja libertatea și independența”⁶.

De asemenea, Polonia intenționează să continue instruirea forțelor armate ucrainene și să acționeze ca centru logistic al Kievului, facilitând transporturile de arme occidentale prin teritoriul său. Ucraina a semnat 20 de astfel de acorduri bilaterale de securitate cu aliații săi; Polonia aduce numărul total la 21. Acestea includ dispoziții specifice privind asistența militară și financiară pe termen lung și instruirea trupelor ucrainene, precum și transferuri de arme.

Astfel, Polonia continuă să fie un importator major de arme importante. În același timp, Polonia încearcă să echilibreze importurile prin acorduri pe termen lung menite să dezvolte capacitatea de producție internă. Contractele cu marile companii străine au un impact pozitiv asupra cererii industriei militare interne poloneze. Cererea actuală înseamnă că perspectivele de dezvoltare a industriei poloneze de apărare pentru următorii câțiva ani rămân foarte ridicate.

În acest sens, Polonia își intensifică în mod activ eforturile de modernizare a forțelor sale armate și de dezvoltare a industriei sale militare, încercând să intre pe noi piețe, să își diversifice portofoliul de produse și să

⁶ *Ukraine strikes security deal with Poland*, www.politico.eu/article/ukraine-poland-security-deal-aid-package-war-russia.

depășească moștenirea post-sovietică⁷. Participarea partenerilor polonezi la producția și furnizarea de sisteme de arme importate este un element-cheie al modernizării militare și un criteriu important pentru evaluarea ofertelor din partea furnizorilor străini. Acest lucru asigură venituri pentru întreprinderile poloneze și le oferă acces la noi tehnologii și competențe.

Republica Moldova în regândirea abordărilor privind securitatea națională

De asemenea, Moldova și-a regândit abordarea față de problemele de securitate și sectorul de apărare. Războiul Rusiei împotriva Ucrainei a dus la înțelegerea faptului că statutul de neutralitate al Moldovei nu este un mecanism de apărare și că este esențială necesitatea de a-și moderniza potențialul de apărare, de a echipa armata și de a instrui soldații. Conflictul transnistrean nerezolvat și prezența ilegală a forțelor armate ruse (OGRF) pe teritoriul Moldovei au exacerbat îngrijorările cu privire la securitatea națională a Moldovei, pe fondul războiului din Ucraina vecină. Autoritățile au început să afirme deschis că, pentru a descuraja atacurile externe și pentru a-și asigura capacitatea de apărare, Moldova are nevoie urgentă de forțe armate moderne, echipate corespunzător, pregătite de luptă, bine instruite și foarte receptive la partenerii externi. Acest lucru a condus la o retorică foarte dură din partea Federației Ruse față de Moldova. Reprezentanții oficiali ai autorităților ruse și ai agențiilor diplomatice au făcut în mod repetat declarații despre militarizarea Moldovei, umplerea acesteia cu arme occidentale și aplicarea unei politici menite să erodeze

neutralitatea statului, subliniind în același timp că Moldova este împinsă spre scenariul ucrainean. Ca exemplu, putem cita un comentariu al reprezentantului oficial al Ministerului rus de Externe, M. Zakharova, publicat pe site-ul oficial al Ministerului rus de Externe: „Actuala conducere moldovenească, ascunzându-se în spatele sloganurilor despre „integrarea europeană” și a retoricii rusofobe, continuă de fapt implementarea scenariului ucrainean, care este dezastruos pentru țară și poporul său”⁸. Pe lângă retorica dură, Kremlinul a folosit arsenalul său tradițional de putere dură, în special șantajul energetic, care a avut consecințe economice negative pentru Moldova.

Forțele pro-ruse din Moldova au inițiat în mod repetat proteste antiguvernamentale și antieuropene, implicând partide politice de substituție pentru a destabiliza situația politică internă și folosind mijloace ilegale de finanțare. În perioada premergătoare evenimentelor politice importante, eforturile politicienilor individuali, ale activiștilor și ale mass-mediei pro-Kremlin menite să submineze sprijinul public pentru integrarea europeană sunt intensificate aproape permanent. Un fenomen foarte frecvent în Moldova este diseminarea unor narațiuni false despre implicarea țării în război, utilizarea teritoriului moldovenesc ca zonă de tranzit pentru transferul de echipamente militare, participarea la exercițiile militare ale NATO și implicarea Moldovei în Alianța Nord-Atlantică. Rămân pârghiile de influență rusească asupra Moldovei în ajunul proceselor electorale și utilizarea instrumentelor hibride de presiune.

În decembrie 2023, în conformitate cu HP nr. 391/2023, a fost aprobată Strategia secu-

⁷ *The impact of the war in Ukraine on Polish arms industrial policy. Stockholm International Peace Research Institute, www.sipri.org/commentary/blog/2023/impact-war-ukraine-polish-arms-industrial-policy.*

⁸ *Commentary by the official representative of the Russian Foreign Ministry M. Zakharova on the situation in Moldova. August 15, 2024, www.mid.ru/ru/foreign_policy/news/1965670.*

rității naționale a Republicii Moldova (SSN)⁹, care definește obiectivele securității naționale, stabilește principiile pentru promovarea acestor obiective, identifică amenințările, riscurile și vulnerabilitățile care subminează securitatea statului și definește metodele de minimizare și neutralizare a provocărilor. A început căutarea oportunităților optime de consolidare a capacităților de securitate și apărare ale Republicii Moldova.

Noua Strategie are ca scop creșterea capacității statului de a preveni și contracara riscurile pentru securitatea națională, precum și asigurarea procesului de integrare europeană și cooperare cu statele partenere. Documentul stabilește viziunea strategică privind securitatea pe o perioadă de șase ani, identifică principalele riscuri și amenințări la adresa securității naționale a Republicii Moldova și stabilește direcțiile prioritare de acțiune în domeniul securității. În același timp, documentul subliniază că războiul Federației Ruse în Ucraina are în prezent consecințe grave pentru securitatea națională a Republicii Moldova, inclusiv în domeniile economic, financiar, energetic și al ordinii publice.

După aprobarea Strategiei, au început eforturi active pentru a căuta oportunități optime de consolidare a capacității de securitate și apărare a Republicii Moldova. Aceasta a vizat și domeniul securității cibernetice, întrucât amenințările hibride și atacurile cibernetice cresc rapid, iar mijloacele și metodele de contracarare sunt insuficiente. Având în vedere acest lucru, la sfârșitul lunii decembrie 2023, Cabinetul de miniștri a aprobat crearea Agenției Naționale de Securitate Cibernetică, cu scopul de a spori nivelul de securitate al cetățenilor, instituțiilor de stat și private. Noua instituție se va ocupa de implementarea politicilor de securitate cibernetică, protejarea infra-

structurii critice de informații, introducerea unui mecanism obligatoriu de raportare a incidentelor cibernetice și monitorizarea respectării de către furnizorii de servicii a prevederilor privind securitatea cibernetică. Crearea Agenției Naționale de Securitate Cibernetică este binevenită în contextul riscurilor tot mai mari pentru securitatea cibernetică a țării, în special a atacurilor cibernetice asupra site-urilor oficiale ale instituțiilor de stat. În cadrul Agenției va fi formată și o echipă națională de răspuns la incidentele cibernetice și va fi creat un centru național unic de contact pentru a asigura coordonarea autorităților naționale și a instituțiilor de stat cu organisme similare din alte țări. În acest context, cooperarea cu Polonia în combaterea propagandei ruse și a războiului hibrid este de mare importanță pentru Moldova. În aprilie 2023, părțile au semnat un Memorandum de Înțelegere în domeniul securității cibernetice.

Pe parcursul anului trecut 2023, cheltuielile de apărare ale Republicii Moldova au crescut cu aproape 70%. În bugetul de stat pentru 2024, Guvernul Republicii Moldova a prevăzut 1,96 miliarde de lei pentru sectorul de apărare, ceea ce reprezintă cu 262 de milioane de lei mai mult decât în 2023. Cu toate acestea, suma alocată este cu 3 miliarde de lei sub necesitățile anuale ale Moldovei, ceea ce i-ar permite să scape de armamentul sovietic și să dezvolte Armata Națională în conformitate cu standardele internaționale. În ianuarie 2024, a fost creată o comisie pentru elaborarea Strategiei naționale de apărare.

⁹ HOTĂRÂRE Nr. HP391/2023 din 15.12.2023 privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, https://presedinte.md/app/webroot/uploaded/Proiect%20SSN_2023.pdf.

Consolidarea cooperării între state în contextul identificării potențialelor amenințări la adresa securității, stabilității și păcii

Amenințările la adresa securității regionale au constituit motivul intensificării dialogului politic bilateral și a cooperării militare între Polonia și Republica Moldova. Consultările politico-militare au fost inițiate cu scopul consolidării durabilității și potențialului de securitate. Ambele state sunt interesate de restabilirea ordinii internaționale bazate pe reguli și norme - principiile Cartei ONU, respectarea suveranității și integrității teritoriale a tuturor statelor. Cooperarea moldo-poloneză în domeniul apărării: un pas important pentru securitatea și integrarea europeană a Republicii Moldova.

În acest context, reuniunile bilaterale la nivel înalt și discuțiile dintre oficialii moldoveni și polonezi au devenit mai frecvente. Acestea sunt axate în mare parte pe sprijinul partenerilor internaționali pentru modernizarea Armatei Naționale a Moldovei, de care Moldova are nevoie pentru a-și îndeplini obligațiile internaționale și pentru a contribui la securitatea internațională prin participarea la misiunile de menținere a păcii. În februarie 2024, Moldova a semnat un acord cu cel mai mare producător polonez de muniții, rachete antitanc și antiaeriene, MESKO S.A., pentru modernizarea instituției sale de apărare.

Polonia oferă, de asemenea, un sprijin intensiv Moldovei pe calea sa către UE, extinzând transferul expertizei sale prin programe de formare și proiecte de cooperare tehnică. Fondul polonez de solidaritate în Moldova sprijină instruirea forțelor speciale de răspuns la crize, precum și mobilitatea personalului militar în situații de risc ridicat. Polonia susține necesitatea de a stabili legături mai

strânse între agențiile de aplicare a legii și societate pentru a spori securitatea și încrederea; de a consolida coordonarea regională a forțelor de poliție pentru a optimiza alocarea resurselor și eficiența răspunsului; de a îmbunătăți răspunsul în caz de urgență prin desfășurarea rapidă la linia de urgență 122; de a pune în aplicare proceduri stricte de control la frontieră pentru a preveni activitățile ilegale; de a moderniza punctele de control la frontieră; de a pune în aplicare proceduri eficiente și eficace de gestionare a frontierelor; și de a îmbunătăți eficiența forțelor de poliție.

Astăzi, toate forțele pro-europene din Moldova recunosc deschis că sprijinul oferit de Polonia și alți parteneri internaționali este vital pentru consolidarea capacității de apărare a Moldovei. Moldova se confruntă cu provocări semnificative din partea Rusiei, iar intensificarea cooperării cu statele membre NATO și UE este deosebit de importantă pentru securitatea națională. În contextul geopolitic actual, cu tensiuni în creștere în regiune, sprijinul Poloniei ajută Moldova să se pregătească pentru provocările de securitate. Cu experiența sa considerabilă în sectorul apărării, Polonia dorește să ofere Moldovei expertiză în domeniul securității și al reformei sectorului apărării.

Într-unul dintre interviurile sale, ambasadorul Poloniei în Moldova, Tomasz Kobzdij, notează: „Știm foarte bine de unde vine amenințarea militară, de securitate, iar acest lucru a fost deja dovedit de ceea ce se întâmplă în Ucraina. Este evident că amenințarea, pericolul vine din est, dintr-o anumită țară - Rusia. Rusia este cea care

crează pericol nu numai pentru Ucraina și nu numai pentru flancul estic al NATO, ci și pentru întreaga arhitectură euro-atlantică și pentru întreaga Europă. Ceea ce se întâmplă în Ucraina reprezintă un pericol nu doar pentru o țară, ci pentru întregul continent. Având o înțelegere foarte clară a acestor amenințări, noi, ca țară, suntem în discuții cu UE și NATO. Avem planuri de urgență, strategii militare, planuri de apărare. Amenințarea este foarte clară și este vorba de o țară foarte specifică - Rusia. Nu avem timp să filosofăm prea mult, totul este testat, totul este dovedit pe linia frontului din Ucraina.

Potrivit diplomatului, odată cu izbucnirea războiului în Ucraina, Polonia a fost primul stat care a acționat dur, oferind ajutor militar Kievului încă din primele zile. Tomasz Kobzdziej spune că societatea poloneză și autoritățile de la Varșovia au o abordare consolidată a războiului din Ucraina, condamnând ferm agresiunea Rusiei și contribuind la încetarea acestuia pe cale militară.

Situația din regiune obligă Polonia, ca și alte state, să investească masiv în apărare

și securitate, să dezvolte economia și să-și modernizeze arsenalul militar. Mai mult de 4% din PIB este alocat sectorului de apărare. În același timp, Polonia este convinsă că, pentru a-și asigura securitatea, Moldova ar trebui să caute noi parteneri și să investească în sectorul de apărare, în ciuda faptului că este un stat neutru.

Din ianuarie 2023, Ambasada Republicii Polone la Chișinău va fi, de asemenea, legătura dintre Republica Moldova și Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), cu scopul de a promova comunicarea și diplomația publică prin explicarea către societatea moldovenească a avantajelor aderării la Alianța Nord-Atlantică pe baza experienței poloneze.

Problemele de securitate și măsurile posibile de contracarare a războiului hibrid devin din ce în ce mai frecvent subiecte de discuții și dezbateri la diverse niveluri. În Republica Moldova, în cadrul platformei NATO-Ucraina pentru contracararea războiului hibrid, pentru schimbul de experiență privind amenințările și provocările hibride apărute după invazia pe scară largă a Rusiei în Ucraina,

au fost ridicate probleme legate de necesitatea dezvoltării unei culturi a securității în rândul populației. Principala atenție a fost acordată importanței consolidării dialogului și cooperării între instituțiile de securitate și apărare ale Ucrainei și Moldovei și intensificării colaborării interinstituționale. În discuții au fost abordate și oportunitățile de îmbunătățire a securității energetice și protejarea infrastructurii critice, precum și consolidarea comunicării strategice și contracararea atacurilor hibride. La discuții au participat reprezentanți ai țărilor membre NATO și ai Misiunii de Parteneriat a UE în Moldova.

Suținerea reformelor și transformărilor instituțiilor și structurilor de apărare și securitate ale Republicii Moldova de către țările NATO, precum și extinderea principalelor domenii de cooperare dintre Moldova și Alianța Nord-Atlantică, devin din ce în ce mai relevante în contextul creșterii rezilienței prin parteneriat. În condițiile războiului din Ucraina vecină, tot mai mulți cetățeni ai Moldovei văd avantajele de securitate garantate de NATO, deși numărul celor care susțin aderarea țării la NATO rămâne semnificativ mai mic. Ideea că neutralitatea înseamnă securitate nu mai corespunde realităților actuale. Aceasta necesită înlocuire, la fel ca și alte narațiuni propagandistice false provenite din Rusia, care s-au înrădăcinat profund în conștiința cetățenilor Moldovei. Un dialog politic eficient cu țările NATO deschide noi oportunități pentru consolidarea sectorului de apărare al Moldovei, creșterea capacității sale militare și contracararea unui spectru larg de tehnologii utilizate de Rusia în războiul său hibrid împotriva Moldovei. Printre acestea se numără: presiuni asupra vieții politice interne prin finanțarea ilegală a partidelor politice, susținerea forțelor pro-ruse în organizarea protestelor,

intervenția în procesele electorale, atacurile cibernetice frecvente, șantajul energetic, propaganda și dezinformarea. În plus, NATO continuă să sprijine eforturile Moldovei pe calea integrării în UE.

Dinamica pozitivă a asigurării securității naționale a statului depinde în mare măsură de realizarea practică a ideii despre viitorul european al Moldovei. Fără îndoială, ajutorul partenerilor polonezi în acest proces are o importanță deosebită pentru Moldova. Polonia, alături de alte două state din „Triunghiul de la Weimar,” a căror activitate este orientată către construirea unui viitor european comun, ajută Moldova să-și consolideze capacitatea de securitate și apărare, rezistența la interferențele externe și lupta împotriva atacurilor hibride rusești. De asemenea, aceste țări (Germania, Franța, Polonia) au jucat un rol de lider în asigurarea succesului procesului de extindere a UE, inclusiv pentru Ucraina și Moldova, pentru a întări stabilitatea și securitatea Europei. În plus, Polonia, împreună cu celelalte două state din „Triunghiul de la Weimar”, ale căror activități vizează construirea unui viitor european comun, a sprijinit Moldova în consolidarea capacităților de securitate și apărare ale țării, în rezistența la interferențele străine și în combaterea atacurilor hibride rusești¹⁰. De asemenea, acestea au jucat un rol principal în asigurarea succesului procesului de extindere a UE cu Ucraina și Moldova pentru a consolida stabilitatea și securitatea Europei. Polonia sprijină procesul de negociere a aderării Moldovei la UE. Asistența este acordată atât bilateral, cât și prin intermediul mecanismelor și instrumentelor europene relevante.

Procesul de integrare europeană a Moldovei este discutat în mod regulat în cadrul reuniunilor Adunării Parlamentare Moldo-

¹⁰ *Germany, Poland and France reaffirm their support for our country's European path*, <https://gov.md/ro/content/germania-polonia-si-franta-readfirma-sprajinul-pentru-drumul-european-al-tarii-noastre>.

-Poloneze, un organism consultativ interparlamentar creat pentru a elabora puncte de vedere comune privind proiectele comune reciproc avantajoase. În special, Adunarea Parlamentară Moldo-Poloneză a salutat decizia Consiliului UE de a acorda Moldovei statutul de candidat la aderarea la UE și lansarea procesului de negociere. Declarația comună a Adunării Parlamentare Poloneze și Moldovenești, care a fost semnată la Varșovia în 2023 notează: „Procesul de aderare a Moldovei ar trebui să se desfășoare în mod dinamic, pe baza principiului meritocrației, fără a crea obstacole artificiale, dar în conformitate cu condițiile stipulate în tratatele UE. Credem cu tărie că, în urma recomandării favorabile a Comisiei Europene, decizia Consiliului UE din decembrie 2023 de a începe negocierile de aderare va asigura ireversibilitatea parcursului european al Republicii Moldova și va constitui un impuls sistemic pentru reforme pe termen lung”.

Trebuie remarcată deschiderea Poloniei față de schimbul de experiență prin programe de formare și diverse proiecte de cooperare tehnică, care este vitală în timp ce Moldova depune eforturi pentru a-și alinia legislația națională la standardele UE.

În plus, prioritățile pentru cooperarea comună includ stabilirea unor legături puternice între agențiile de aplicare a legii și structurile publice pentru a asigura securitatea și încrederea; consolidarea coordonării regionale a forțelor de poliție pentru a optimiza alocarea resurselor și a îmbunătăți eficiența răspunsului; îmbunătățirea răspunsului în caz de urgență prin utilizarea rapidă a liniei directe; introducerea unor proceduri stricte de control la frontieră pentru a preveni activitățile ilegale; modernizarea sistemului de control la frontieră pentru a preveni activitățile ilegale; modernizarea forței de poliție; și consolidarea capacității poliției moldovenești de a răspunde situațiilor de urgență¹¹.

Astfel, aprofundarea cooperării dintre state pe fondul identificării problemelor de securitate, extinderea gamei de riscuri și amenințări potențiale la adresa păcii și dezvoltării stabile și durabile, a creat premisele pentru dezvoltarea cooperării politico-militare dintre Polonia și Moldova. Dinamica actuală a problemelor de securitate națională și regională face posibilă concentrarea pe menținerea acestei tendințe în dialogul bilateral al statelor pe termen mediu.

¹¹ *Enhancing Moldova – Poland partnership: Minister Efras meets with Polish Deputy Minister Wisniewski*, <https://maisigurinue.md/enhancing-moldova-poland-partnership-minister-efras-meets-with-polish-deputy-minister-wisniewski>.

Concluzii

Analiza evoluției dialogului politico-militar și a cooperării dintre Polonia și Moldova permite formularea următoarelor concluzii:

Cooperarea bilaterală între state devine din ce în ce mai constructivă, iar problemele legate de menținerea securității și dezvoltarea sectorului de apărare sunt decisive în contextul regional actual. Sprijinul Poloniei servește ca un bun impuls pentru Moldova în promovarea vectorului său european și în asigurarea condițiilor necesare pentru menținerea stabilității și securității. Acest lucru se referă atât la transferul de experiență în chestiuni precum gestionarea frontierelor, prevenirea amenințărilor cibernetice, menținerea securității energetice, cât și în chestiuni privind modernizarea forțelor armate și creșterea nivelului de pregătire al militarilor.

Pentru Moldova, este extrem de important să depună toate eforturile necesare pentru aderarea la UE. În acest sens, Polonia este un exemplu excelent de procese de modernizare și reforme de succes, care au permis

creșterea semnificativă a nivelului de trai al populației, a potențialului Poloniei, a atractivității statului și a imaginii sale pe scena internațională. Deschiderea autorităților poloneze în chestiuni legate de schimbul de experiență și de bune practici trebuie exploatată la maximum. Statele ar trebui să folosească mai eficient noile oportunități care li se oferă pentru a intensifica direcțiile de cooperare deja stabilite și pentru a dezvolta acele domenii care reprezintă un răspuns la provocările contemporane.

Reevaluarea principiilor și abordărilor privind problemele de securitate a activat semnificativ abordările Moldovei în elaborarea de noi documente strategice conceptuale, reevaluarea principiului neutralității și importanța modernizării forțelor armate și extinderea potențialului armatei naționale. Polonia a demonstrat, în condiții extrem de dificile, disponibilitatea de a oferi ajutor, inclusiv militar, precum și dorința de a dezvolta propriul complex militar-industrial în scopul asigurării garanțiilor de securitate.

**Autorka składu:
Anna Śleszyńska**

Zdjęcia: Canva.com

**Użyto czcionek:
Poppins, Staatliches, Zing Rust Base**

**Warsaw Enterprise Institute
Al. Jerozolimskie 30/7
00-024 Warszawa**